

Нові підходи: рівень пожежної безпеки об'єкта визначає орган інспектування через добровільну оцінку відповідності

Даний матеріал надруковано в якості дискусійного, отож редакція запрошує всі зацікавлені сторони висловити свою думку з приводу порушених питань.

Про оцінку відповідності, орган інспектування, вітчизняний страхувальний ринок, приватний сертифікаційний процес, піростікери та інше – у розмові нашого кореспондента з президентом-головою правління всеукраїнської громадської організації «Український союз пожежної та техногенної безпеки» Борисом Платкевичем.

– Борисе Станіславовичу, 10 лютого 2016 року набрав чинності Закон України «Про технічні регламенти та оцінку відповідності». Документом передбачено функціонування на протипожежному ринку органів інспектування. Прокоментуйте, будь ласка, Ваше бачення їхньої ролі?

– Насамперед, варто зазначити: Закон України «Про технічні регламенти та оцінку відповідності» повністю гармонізується з європейським законодавством. Технічне регулювання – одне з найбільших досягнень у галузі технічного забезпечення. У документі передбачено обов'язковість (коли на продукцію, послуги є або будуть технічні регламенти) і добровільність (коли немає технічних регламентів).

На сьогодні, відповідно до реєстру Національного агентства з акредитації (НААУ), на ринку України нараховують шість органів із оцінки відповідності – органів з інспектування. Слід наголосити, що в нас нерідко плутають такі поняття, як приймання та оцінка відповідності. Зазвичай об'єкти в експлуатацію приймають фахівці Державної архітектурно-будівельної інспекції України (ДАБІ) та її територіальні органи. Разом із тим, за законами України про децентралізацію, при місцевих органах влади можна створювати відповідні комісії з приймання об'єктів у експлуатацію, які перебирають на себе означені вище функції ДАБІ.

Оцінка ж відповідності передбачає цілком добровільну перевірку. На засадах укладеної угоди. Скажімо, чи відповідає змонтована система проектній документації, чи працездатна й т. ін.? Відповідна послуга може бути як одноразовою, так і плановою, за

бажанням суб'єкта господарювання. Представники органу інспектування, котрі мають державну акредитацію, після присіптивного обстеження запропонованого об'єкта складають комплексний звіт. У ньому зазначають недоліки, якщо вони є. Далі замовник працює над приведенням їх до проектного рішення.

– Наскільки можна довіряти представникам ДАБІ стосовно змонтованої системи протипожежного захисту? Адже навряд чи в складі їхньої комісії знайдеш досвідченого фахівця з пожежної безпеки. Чи не так?

– Все правильно. Це рідкість, коли в них є такий спеціаліст. Отже, ніхто з приймальної сторони не здатен визначити, чи правильно змонтовано пожежну автоматику. Таким чином замовник бере на себе всю відповідальність за її функціонування й безпеку на об'єкті загалом.

Якщо власник об'єкта звернувся по послугу до органу інспектування, то таким чином він розділяє з ним відповідальність, оскільки надає замовникові комплексний звіт про зроблену роботу й обстеження. У нас, на жаль, не всюди й не завжди проводять технічне обслуговування протипожежної автоматики. Але ж важливо знати, чи виконує вона в запроектованих межах свої функції? Відповідь може дати орган інспектування через добровільну оцінку відповідності.

– Працівники Державного департаменту нагляду (контролю) у сфері пожежної, техногенної безпеки та цивільного захисту можуть здійснювати оцінку відповідності функціонування систем раннього виявлення надзвичайної ситуації, якості виконання вогнезахисту?

– Ні! Цю роботу можуть виконувати як приватні, так і державні органи інспектування. Таке право їм забезпечує акредитація в НААУ на здійснення робіт і надання послуг протипожежного призначення, а також укладена угода з замовником. А працівники Державного департаменту нагляду (контролю) у сфері пожежної, техногенної безпеки та цивільного захисту можуть здійснювати в цьому разі наглядові функції.

– Борисе Станіславовичу, Ви кажете про добровільну оцінку відповідності. А якщо орган держнагляду активно проводить планові й позапланові перевірки геть усіх об'єктів, ніби й мораторію не існує? Як, скажімо, в цьому разі бути суб'єкту господарювання, котрий просто мріє плідно співпрацювати з третьою стороною – органом інспектування?

– Як мені відомо, нині мораторій на перевірки поширюється на підприємства, обіг коштів на яких не перевищує двадцять мільйонів гривень. Коли сума більша, їх можуть перевіряти за планом. Про це суб'єкти господарювання мусять добре знати й бути грамотно підготовленими до таких перипетій.

До слова, нерідко засідання експертно-апеляційної ради при Державній регуляторній службі України присвячуємо питанням апеляції на перевірки. Постійно наголошуємо, що на перевірки існує заборона. Окрім певних випадків. Коли, скажімо, стосовно суб'єкта господарювання порушено кримінальну справу або щось подібне.

Якщо ж говорити про ліцензіатів, то шлях до їхніх об'єктів мусить бути закритим апріорі доти, доки приймуть нові ліцензійні умови. Старі, як відомо, скасовано. Отож немає

ліцензійних умов – нема предмета перевірки. У іншому разі це порушення законодавства.

За пожежну безпеку України в цілому відповідає держава. Тому планові й позапланові перевірки – її прерогатива. Хоча, як на мене, цю функцію треба відкоригувати так, щоб органи держнагляду перевіряли лише небезпечні об'єкти за відповідними критеріями. Усе інше має відбуватися через незалежний пожежний аудит, у якому повинні брати участь у тому числі й державні органи інспектування, якщо такі буде створено. Через органи інспектування, добровільну оцінку відповідності. Як це практикують у більшості країн. Там орган державного нагляду перевіряє лише небезпечні об'єкти. У нас же ревізують усе – од кіоска до атомної станції.

– Нині чимало розмов точиться навколо питання запровадження в державі страхування для суб'єктів господарювання. Це – своєрідна альтернатива плановим заходам державного нагляду (контролю) в сфері пожежної, техногенної безпеки та цивільного захисту. Проте, схоже, далі слів справа не рухається. Що можете сказати з цього приводу? Ваша оцінка вітчизняного страхового ринку на ниві пожежної та техногенної безпеки. Чи він готовий до такої діяльності?

– Дуже хочеться, аби в Україні страхові компанії через оцінку відповідності могли страхувати об'єкти, які зводять, а також ті, що перебувають у експлуатації. Адже, залучивши їх до цього процесу через ризик-орієнтований підхід пожежну безпеку на об'єктах можна значно поліпшити.

– Даруйте, але Ваша відповідь навіює песимізм. Чи не означає це, що страховий ринок в означеному сегменті в зародковому стані?

– Не сказав би, що в зародковому, але... Аби в цьому компоненті працювали страхові компанії, треба мати належні критерії. Тобто через ризик-орієнтовану складову виконувати відповідні розрахунки.

– Хто має виписати такі орієнтовані підходи?

– Страховики повинні сісти за стіл із експертами пожежної сфери й створити узгоджені стандартизовані методики. Й почати, врешті-решт, діяти. Власне, нічого особливого вигадувати не доводиться. Адже відповідні напрацювання є в інших країнах. До слова, в Україні чимало закордонних дочірніх страхових компаній. У себе вони активно страхують об'єкти через оцінку відповідності. Проте в нас не поспішають цього робити.

– Що заважає?

– Закордонні дочірні страхові компанії в Україні зазвичай очолюють наші співвітчизники. Вочевидь, власники іноземних компаній повинні уважніше ставитися до роботи власних дочірніх компаній в Україні. А піддаватися на своєрідну словесну гру, мовляв, ринок в Україні ще не готовий до даного бізнесу, немає жодного сенсу. Він і залишатиметься таким, якщо не розпочати процес. Саме по собі нічого не з'являється. Потрібна щоденна копітка системна праця.

Ми аж ніяк не дурніші од наших закордонних колег-партнерів. Не варто цуратися свого. Маємо також хороші напрацювання. Скажімо, щодо ризик-орієнтованих підходів. Цим питанням, зокрема, займалися в стінах Департаменту державного нагляду (контролю) у сфері пожежної, техногенної безпеки та цивільного захисту, а також в Українському науково-дослідному інституті цивільного захисту. Треба просто все систематизувати. І воно неодмінно запрацює на користь нашого ринку, суспільства.

– Донедавна в Україні продукцію сертифікувала лише державна структура. Проте часи змінюються. Сьогодні на вітчизняному ринку вже працюють приватні компанії, які також займаються сертифікацією продукції. Як оцінюєте такий процес?

– Якби органи сертифікування (і державний, і приватний) можна було покласти на шальку терезів, жоден із них, гадаю, не переважив би. Позаяк вимоги до кожного абсолютно однакові. У Національному агентстві з акредитації їх акредитують за єдиними міжнародними стандартами. І в цьому – своєрідна цікавинка: виконав вимоги – маєш акредитацію.

Окрім того, всі органи акредитації проходять планові перевірки – у НААУ. Разом із тим на сьогодні в Україні склалася ситуація, що функціонують і державний, і приватний органи сертифікації. До слова, в світовій практиці через відповідну акредитацію ці завдання вирішує ринок, тобто державних органів сертифікації не існує.

– Останнім часом у нас дедалі частіше згадують про піростікер – виріб, що автономно гасить осередок пожежі з самого початку виникнення. У нас намагаються прописати його встановлення в усьому електрогосподарстві. Про всяк випадок. На Ваш погляд, чи потрібен цей засіб, приміром, у груповому щитку, розміщеному в коридорі в бетонній ніші, де, до слова, немає будь-яких горючих матеріалів? Адже від такої ідеї лише дорожчає будівля... Протипожежного ж ефекту, зрозуміло, ніякого.

– Піростікер – новітня технологія, яка справді підвищує рівень пожежної безпеки. Гріх відмовлятися від такого виробу. Тим паче, що відповідна продукція сертифікована. Її випробували на полігоні УкрНДІЦЗ, написали СОУ, нині готують ще два національні стандарти. І тепер, виходить, піростікер комусь не доподобив. Відповідь доволі проста: недобросовісна конкуренція. Цей корисний засіб, можливо, когось серйозно витіснив із ринку, упевнено зайняв нішу. Отож і здійснюють галас...

Щодо встановлення піростікера. На моє глибоке переконання, цим має перейматися проектна організація або власник об'єкта, який прагне підвищити рівень його пожежної безпеки. Тому, вважаю, обов'язковості щодо встановлення цього виробу не повинно бути.

– І наостанок, Борисе Станіславовичу, хотілося б почути про роботу експертно-апеляційної ради при Державній регуляторній службі України, в засіданнях якої Ви також берете участь. Які питання, що стосуються, зокрема, ринку пожежної та техногенної безпеки, розглядаєте?

– Вісім років працюю в експертно-апеляційній раді. Від вересня 2015 року – перший заступник голови ради. На засіданнях розглядаємо апеляції ліцензіатів, коли державний орган ліцензування скасовує ліцензії на їхній вид діяльності. Що ж до сфери пожежної та техногенної безпеки, то скасування ліцензій – факт рідкісний. Тут можна сказати про хорошу взаємодію ліцензіата з органом ліцензування і сумлінність виконуваної роботи.

– Вочевидь, неабияка заслуга в цьому належить очолюваному Вами УСПТБ.

– Так. УСПТБ – громадська організація, яку поважають не лише на теренах України, а й за її межами. Наш авторитет постійно зростає. Приміром, 2014 року планували започаткувати співпрацю з Міжнародним комітетом із хімічної безпеки, штаб-квартира якого розташована в польському містечку Кельце. Нам повідомили, що вивчатимуть це питання. І вже в листопаді 2015-го зателефонував керівник цієї організації Кшиштоф Потурей і повідомив, що його зацікавила співпраця з УСПТБ. Мовляв, ліпшого партнера в Україні для себе не бачить. За місяць підписали меморандум. УСПТБ став координатором в Україні з підготовки майбутнього саміту в Кельце. А вже від 18 до 20 квітня ми були учасниками міжнародного саміту з хімічної безпеки під патронатом ОБСЄ.

Олег МАХОВСЬКИЙ
Фото Сергія РАЗБЕЙКОВА